

MUSÉE
DES BEAUX-ARTS
DE TOURNAI

PERSDOSSIER
12.12.2026 > 13.06.2027



Manet.
Jamais vu Manet
Twee meesterwerken in perspectief

De enige twee werken van Édouard Manet die in België worden bewaard, bevinden zich in Doornik. Ze krijgen een bijzondere plek in het Museum voor Schone Kunsten van Doornik, een gebouw van Victor Horta, en worden er op een nieuwe manier gepresenteerd, als een directe ontmoeting met de werken. Deze bijzondere tentoonstelling vormt met *Manet. Jamais vu Manet* het vertrekpunt voor een verkenning van de moderniteit, de blik en onze verhouding tot de wereld. Meer dan een tentoonstelling over Manet is dit een ervaring die de bezoeker rechtstreeks bij de werken betreft en uitnodigt om met een nieuwe blik te kijken. Zo brengt de tentoonstelling opnieuw tot leven wat tijdgenoten van de kunstenaar voelden toen ze zijn schilderijen voor het eerst zagen: het fascinerende en soms ontregelende gevoel om iets te zien wat ze nog nooit eerder hadden gezien.

1. OVER DE TENTOONSTELLING

“Ook rond Argenteuil ontstonden opnieuw luidruchtige samenscholingen, zoals eerder bij *Le Déjeuner sur l'herbe* en *Olympia*. Het felle buitenlicht was verblindend. De toeschouwers vonden het ondraaglijk. Hun ogen konden het niet verdragen.”

Wanneer Théodore Duret terugblijkt op de Salon van 1875, benadrukt hij hoezeer Manets schilderkunst in de eerste plaats een revolutie van de blik betekende. Lang voordat Manet uitgroeide tot een van de meest bewonderde kunstenaars uit de kunstgeschiedenis, was hij een controversieel en vaak onbegrepen schilder, wiens werk soms fel werd afgewezen. Zijn schilderijen bekijken betekende oog in oog komen te staan met iets nieuws, iets ongemakkelijks, iets wat bijna onaanvaardbaar leek.

Van *Le Déjeuner sur l'herbe* in 1863 tot *Olympia* in 1865 volgt het ene schandaal het andere op. Critici hekelen figuren die als grof worden beschouwd, onderwerpen die provocerend zouden zijn en een schilderij die alle gevestigde regels lijkt uit te dagen. In de ogen van een deel van het publiek schildert Manet simpelweg niet ‘zoals het hoort’. Zijn personages lijken te aanwezig, te eigentijds, te echt. Zijn schilderijen lokken spot, karikaturen en soms zelfs verontwaardiging uit.

Twaalf jaar later roept *Argenteuil* opnieuw gelijkaardige reacties op. Het schandaal zit echter niet langer alleen in het onderwerp, maar in de schilderkunst zelf. Het licht valt frontaal, de vormen zijn vereenvoudigd en de contouren blijven onzeker. Het intense blauw van de Seine lokt scherpe kritiek uit. Sommigen spreken zelfs van een ‘klodder verf op een indigoblauwe rivier’. De handen lijken onaf, de figuren slordig getekend en de penseelstreek te vrij. Wat tijdgenoten als gebreken beschouwen, geldt vandaag juist als een van de grote vernieuwingen van de moderne schilderkunst: Manet probeert de werkelijkheid niet langer natuurgetrouw weer te geven, maar haar onmiddellijke aanwezigheid, trilling en sfeer voelbaar te maken.

Die vrijheid komt ook tot uiting in de keuze van zijn onderwerpen. In plaats van de verwachte mythologische of historische taferelen schildert Manet het leven van zijn eigen tijd. Zowel in *Argenteuil* als in *Chez le Père Lathuille* toont hij personages van wie de onderlinge relaties onduidelijk blijven. Hun blikken kruisen elkaar niet echt, hun emoties laten zich moeilijk doorgronden en hun verhaal blijft open. Zoals Huysmans in 1880 over *Chez le Père Lathuille* schrijft, ‘De jonge man en de jonge vrouw zijn prachtig (...) Dit is het moderne waarover ik het had!’. Wat hier ontstaat, is een schilderkunst van het heden, een schilderkunst die niet langer een exemplarisch verhaal vertelt, maar een moment, een spanning en een zekere onrust weet te vangen.

Als het werk van Manet vandaag niet langer voor opschudding zorgt, komt dat misschien omdat zijn revolutie haar doel heeft bereikt. Zoals Pierre Bourdieu aantoonde, begreep Manet

al vroeg dat het steeds moeilijker werd om de traditionele beeldtaal uit het verleden te handhaven in een wereld die volop in verandering was. De industrialisering, nieuwe vormen van vrijetijdsbesteding, de veranderende steden en de evoluerende sociale verhoudingen en relaties tussen mannen en vrouwen veranderden de samenleving ingrijpend. De twee werken die in Doornik worden bewaard, behoren tot de meest sprekende getuigen van deze historische omwenteling.

De titel van de tentoonstelling verwijst naar precies die ervaring: ***Manet. Jamais vu Manet***

Het Museum voor Schone Kunsten van Doornik beschikt over een uitzonderlijk erfgoed en bewaart de twee enige werken van Édouard Manet die in België te vinden zijn: *Argenteuil* (1874) en *Chez le Père Lathuille* (1879). Beide schilderijen werden aangekocht door Henri Van Cutsem en maakten later deel uit van de collecties van de stad Doornik. Ze behoren tot de meest betekenisvolle getuigen van het ontstaan van de moderne kunst. Hun aanwezigheid in Doornik is in grote mate te danken aan de vooruitziende blik van de verzamelaar. Terwijl het werk van Manet nog volop ter discussie stond, herkende Van Cutsem in hem al een van de belangrijkste figuren van de moderne schilderkunst. Dat hij beide werken achtereenvolgens aankocht, getuigt van die opmerkelijke intuïtie. Dankzij die vooruitziende blik is het museum vandaag een onmisbare plek voor wie het werk van de kunstenaar wil ontdekken.

Enkele chronologische mijlpalen

1863

Manet stelt *Le Déjeuner sur l'herbe* tentoon op het Salon des Refusés (Salon van de geweigerden). Het werk tart de conventies van de academische schilderkunst en veroorzaakt een groot schandaal, maar inspireert tegelijkertijd een hele nieuwe generatie schilders. Manet ontpopt zich als een van de belangrijkste figuren van de artistieke moderniteit.

15 mei 1874

Eerste tentoonstelling van de impressionisten. Hoewel het schilderen in de openlucht Manet begint te beïnvloeden, weigert hij samen met hen te exposeren. Datzelfde jaar werkt hij in Argenteuil wel zij aan zij met Monet en Renoir. Deze bijzondere positie verklaart grotendeels zijn unieke rol in de geschiedenis van de moderniteit.

Augustus 1874

De uitbreiding van het spoorwegnet maakt van de oevers van de Seine nieuwe vrijetijdsplekken voor de Parijzenaars. In deze context schildert Manet *Argenteuil*, waarbij hij zijn kleurenpalet lichter maakt en een nieuwe plaats toekent aan licht en atmosfeer.

1875

Argenteuil is het enige werk dat Manet naar de jaarlijkse Salon inzendt. Het schilderij lokt felle reacties uit en vormt het middelpunt van de debatten over de moderne schilderkunst.

1879

Manet begint aan *Chez le Père Lathuille*, geïnspireerd op het beroemde restaurant in de wijk Batignolles waar hij regelmatig komt. Met deze scène uit het eigentijdse sociale leven zet hij zijn onderzoek naar menselijke relaties en hun dubbelzinnigheden voort.

1880

Op de officiële Salon toont Manet *Chez le Père Lathuille* in de openlucht, samen met het *Portret van Antonin Proust*. Zola merkt daarbij op hoe sterk Manets invloed op de jonge generatie kunstenaars inmiddels is gegroeid.

1883

Manet overlijdt op 51-jarige leeftijd, net op het moment dat zijn werk wordt erkend als een van de grondleggende momenten van de moderne schilderkunst.

1889 - 1896 - 1903

Henri Van Cutsem koopt eerst *Argenteuil* en daarna *Chez le Père Lathuille*. In 1903 laat hij zijn collectie na aan de stad Doornik. Dankzij dit uitzonderlijke gebaar kan het museum vandaag beide belangrijke meesterwerken van de Franse moderniteit in zijn collectie bewaren.

Precies die eigenheid van Manet wil de tentoonstelling belichten. Het gaat niet om een retrospectieve of een monografische tentoonstelling die zijn volledige carrière bestrijkt.

De kracht van de tentoonstelling ligt elders.

Het gaat niet om een tentoonstelling over Manet, maar om een tentoonstelling die bij Manet begint.

De twee werken in Doornik vormen het vertrekpunt voor een open verkenning van de vele vragen die ze ook vandaag nog oproepen. Achter de ogenschijnlijke eenvoud van een boottocht of een lunch op een terras gaat een wereld in volle verandering schuil: de industrialisering van het landschap, de opkomst van moderne vrijetijdsbesteding, de groei en verandering van de steden, een nieuwe beeldcultuur en veranderende sociale verhoudingen en relaties tussen mannen en vrouwen. Onder hun ogenschijnlijke lichtheid tonen deze werken de spanningen en tegenstrijdigheden van een samenleving die volop in verandering is.

Om deze belangrijke momenten uit de kunstgeschiedenis beter te begrijpen, kijkt de tentoonstelling verder dan de kunst alleen. De werken van Manet gaan er in dialoog met de inzichten van experts uit andere menswetenschappen en met het werk van hedendaagse kunstenaars.

Met bijna honderd werken, documenten, erfgoedobjecten en bijzondere bruiklenen nodigt de tentoonstelling uit om Manet vanuit een nieuw perspectief te ontdekken. De blik vormt daarbij de rode draad. De personages blijven raadselachtig, de verhalen open en de betekenissen meervoudig. Dat zijn werk zich niet laat vastleggen in één definitieve interpretatie, is ook vandaag nog een van zijn grote krachten.

Honderdvijftig jaar later blijven *Argenteuil* en *Chez le Père Lathuille* ons aan het denken zetten over onze eigen moderniteit.

Meer dan een tentoonstelling over Édouard Manet nodigt *Manet. Jamais vu Manet* uit om opnieuw te ervaren wat zijn tijdgenoten voelden toen ze zijn werk ontdekten: het bevreemdende gevoel iets voor zich te zien wat ze nog nooit eerder hadden gezien.

2. EEN BIJZONDERE ERVARING

Manet op zijn best

Voor het eerst in de geschiedenis van het museum staan de twee schilderijen van Manet centraal in een speciaal voor hen ontworpen scenografie.

In het hart van het grote atrium van Victor Horta krijgen de werken een eigen plek, waar ze

volledig tot hun recht komen. Zo kan de bezoeker deze meesterwerken van dichtbij en zonder afleiding ervaren.

Rond deze centrale kern neemt de tentoonstelling de bezoeker mee langs verschillende thema's die in beide werken terugkomen:

- de blik;
- de hand en het gebaar;
- de relaties tussen mannen en vrouwen;
- het sociale leven;
- de tafel en alledaagse voorwerpen;
- het buitenleven;
- licht en atmosfeer;
- de industriële moderniteit;
- sociale spanningen;
- het veranderende landschap.

De tentoonstelling heeft geen vast parcours, maar nodigt bezoekers uit om de werken op hun eigen manier te ontdekken.

Het parcours is vrij opgebouwd en biedt:

- de vrijheid om zelf de route te bepalen;
- verrassende verbanden tussen oude en hedendaagse kunstwerken;
- een manier van kijken die uitnodigt tot observeren, vergelijken en interpreteren;
- een bezoekersgids die helpt om de verschillende aanwijzingen in de tentoonstelling te volgen.

De bezoeker krijgt zo alle ruimte om zelf te kijken, verbanden te leggen en de werken te interpreteren.

Jordaens, Fantin-Latour, Ensor, Bastien-Lepage, Rembrandt, Toulouse-Lautrec, Spilliaert, Tytgat, Foujita, Rops, Rodin en Seurat gaan in dialoog met de twee werken van Manet. Onverwachte verbanden laten zien hoe actueel de vragen zijn die deze werken oproepen.

Ook hedendaagse kunstenaars maken deel uit van deze dialoog:

- Charlotte Beaudry;
- Marie-José Burki;
- Pierre en Gilles;
- Vincen Beeckman;
- Élodie Moreau;
- Angel Vergara;
- Hans Haacke;
- Bilal Hamdad.

Hun werken tonen hoe relevant de thema's en vragen die Manet aan de orde stelde ook vandaag nog zijn.

3. EEN UITZONDERLIJK ERFGOED TOT LEVEN BRENGEN

De tentoonstelling sluit aan bij de bijzondere geschiedenis van het Museum voor Schone Kunsten van Doornik. Het museum werd opgericht door Henri Van Cutsem, een visionaire

verzamelaar die door zijn tijdgenoten de 'beschermmer van de kunsten' werd genoemd. Het was zijn ambitie om de werken die volgens hem essentieel waren om zijn tijd te begrijpen, voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk te maken.

Die visie vormt vandaag nog altijd de basis van de werking van het museum. Het Museum voor Schone Kunsten van Doornik wil de kunstgeschiedenis niet als een vaststaand verhaal vertellen, maar brengt kunstwerken, tijdperken, disciplines en verschillende perspectieven met elkaar in verband.

De tentoonstelling komt op een belangrijk moment voor het museum. Terwijl de plannen voor een toekomstige renovatie en uitbreiding verder vorm krijgen, blijft het museum zich richten op zijn belangrijkste taken: een uitzonderlijk erfgoed bewaren, bestuderen en toegankelijk maken.

Al enkele jaren wordt er volop gewerkt aan de collectie, om de werken beter te leren kennen, te bewaren en onder de aandacht te brengen. **Manet. Jamais vu Manet** sluit daar rechtstreeks bij aan.

Zo biedt de tentoonstelling de kans om verschillende werken te tonen die zelden te zien zijn. Ook een belangrijke reeks stilleven, die speciaal voor deze gelegenheid werd gerestaureerd, krijgt een prominente plaats. De werken werden tot nu toe in de depots bewaard en krijgen nu opnieuw een plek binnen het verhaal van de collectie.

Ook de plek zelf is bijzonder: het enige museum dat Victor Horta ontwierp. Het gebouw baadt in natuurlijk licht en is opgebouwd rond een indrukwekkend centraal atrium. Al sinds de bouw ervan speelt de relatie tussen architectuur, licht en kijken er een belangrijke rol. Thema's die ook sterk aanwezig zijn in het werk van Manet.

Aan de vooravond van een belangrijke transformatie van het museum heeft *Manet. Jamais vu Manet* verschillende ambities.

- een uitzonderlijk erfgoed in de kijker zetten;
- de collectie vanuit een nieuwe invalshoek bekijken;
- erfgoed en hedendaagse kunst met elkaar verbinden;
- de kunstgeschiedenis vanuit verschillende perspectieven benaderen;
- van het museum een levendige plek maken voor kennis, ontmoeting en uitwisseling.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Tentoonstelling

Manet. Jamais vu Manet

Twee meesterwerken in perspectief

Data

12 december 2026 - 13 juni 2027

Locatie

Museum voor Schone Kunsten van Doornik

Rue de l'Enclos Saint-Martin 3,

7500 Doornik

Curatoren

Julien Foucart & Magali Vangilbergen

Tarieven

- individueel tarief (vanaf 18 jaar): € 5
- groepen (minimum 10 personen): € 3
- senioren (65 jaar en ouder): € 3
- jongeren (6 tot 18 jaar): € 3
- personen met beperkte mobiliteit (HandiPass): € 3
- studenten buiten de entiteit Doornik: € 3
- jeugdbewegingen, speelpleinwerkingen, internaten en erkende jeugdorganisaties: € 3
- schoolgroepen buiten de Franse Gemeenschap (kleuter-, lager en secundair onderwijs): € 3
- Article 27 (op vertoon van een geldige kaart): € 1,25
- 'passage'-tarief / flitsbezoek (toegang vanaf 15 minuten voor sluiting): € 1
- C'Art: € 3
- Pas voor 10 bezoeken aan naar keuze geselecteerde musea: € 30

Gratis

- studenten uit de entiteit Doornik;
- kinderen jonger dan 6 jaar;
- schoolgroepen uit de Franse Gemeenschap (kleuter-, lager en secundair onderwijs);
- Leerkrachten, pers, museumPASSmusées;
- Verenigingen verbonden aan de musea;
- Gemeentepersoneel en personeel van het OCMW;
- Gidsen van de vereniging van gidsen van Doornik;
- Tripsters en logiesverstrekkers;
- Alle bezoekers op de eerste zondag van de maand.

Gratis toegang is mogelijk op vertoon van een geldige kaart die het statuut bevestigt.

Openingsuren

- Maandag: gesloten
- Dinsdag: 9u30 – 17u00
- Woensdag: 9u30 – 17u00
- Donderdag: 9u30 – 17u00
- Vrijdag: 9u30 – 17u00
- Zaterdag: 9u30 – 17u00
- Zondag: 11u00 – 17u00

Website

mba.tournai.be

Perscontact

CARACAScom

info@caracascom.com

+32 2560 21 22